

10. Киреев И.В. Содержание отдельных составляющих маркетингового комплекса компаний, работающих в сфере услуг // Маркетинг в России и за рубежом. – 2002. – №3. – С. 3–12.

11. Лавлок К. Маркетинг услуг: персонал, технологии, стратегии: [пер. с англ.] / К. Лавлок. – 4-е изд. – М.: Вильямс, 2005. – 1008 с.

12. Bitner M. Services marketing / M.J. Bitner, V. Zeithaml. – Massachusetts, 1996.

13. Parasuraman A., Zeithaml V., Berry L. A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research // Journal of Marketing. 1985. – Vol. 49. Fall. – P. 41–50.

Т.В. СЕРДЮК,
к.е.н., доцент

СРО як інституційний чинник зменшення трансакційних витрат у житловому будівництві

У статті розглядаються питання формування сучасних системних механізмів державного регулювання будівельного сектору, зокрема особливості впровадження інституту саморегулювання. Аргументується, що цей інструмент може сприяти зниженню трансакційних витрат.

Ключові слова: саморегулювання, трансакційні витрати, житлове будівництво, інституції, саморегулююча організація, доступність житла.

В статье рассматриваются вопросы формирования современных системных механизмов государственного регулирования строительного сектора, в частности особенности внедрения института саморегулирования. Аргументируется, что данный инструмент может способствовать снижению трансакционных издержек.

Ключевые слова: саморегулирование, трансакционные издержки, жилищное строительство, институты, саморегулируемая организация, доступность жилья.

The article deals with the formation of modern systemic mechanisms of state regulation of the construction sector, in particular the introduction of the institution of self-regulation features. It is argued that this tool can help to reduce transactional costs.

Keywords: self-regulation, transaction costs, housing, institutions, self-regulation, organization, housing affordability.

Постановка проблеми. Світовий досвід свідчить, що інтенсивність інвестиційно-будівельної діяльності в країні – це індикатор її економічного і соціального добробуту. Внаслідок функціонування будівельного комплексу капітальні вкладення перетворюються в основні фонди, реалізується інвестиційна політика суспільства. Додатково створене робоче місце в будівельній галузі забезпечує роботою 6–10 робітників інших галузей.

Однією з найгостріших соціальних проблем в Україні залишається низький рівень забезпечення житлом громадян, що потребують поліпшення житлових умов. Існуючі темпи житлового будівництва в Україні є абсолютно не прийнятними і недостатніми для задоволення попиту на житло.

Виходячи зі світового досвіду для забезпечення доступності житла його має будуватися в 5–10 разів більше, ніж будеється в останні 20 років в Україні, або більше 1000 кв. м на 1 тис. осіб в рік, або 55–60 млн. кв. м житла щороку. Натомість у 2009 році було побудовано 6,4 млн. кв. м, в 2010 і 2011 роках відповідно 9,339 і 9,41 млн. кв. м.

Приріст відносних обсягів житла в 2010–2011 роках зумовлений тим, що відповідно до постанови КМУ від 09.09.2009 №1035 площа дачних і садових будинків, будинків, побудованих без реєстрації в попередні роки, а це відповідно 4,36 млн. кв. м у 2010 році і 2,27 млн. кв. м житла в 2011 році, були зареєстровані власниками за спрощеною схемою, а органами державної статистики віднесені в залік нового побудованого житла.

Очікування власного житла у квартирній черзі стало в Україні безнадійним. Великі житлові площі, характерні для приватних котеджів заможних людей, привели до зростання середньої площі квартир в Україні до 108 кв. м. У 2011 році за рахунок коштів державного бюджету побудовано лише 72,0 тис. кв. м загальної площі житла (0,8% від загального обсягу), що в 2,2 раза більше, ніж в 2010 році [1]. Розділивши 72,0 тис. кв. м на площу однієї квартири, отримуємо 667 квартир. Прогнозований термін очікування в черзі можна поррахувати, якщо поділити величину черги – більше 1,2 млн. сімей на кількість виданих і побудованих квартир за рахунок коштів державного бюджету. Тривалість очікування за умови незмінності інших параметрів розрахунку становить абсолютно неприйнятну величину – 1799 років. За такого стану справ основна функція держави зводиться до створення максимально прийнятних умов будівництва житла за залучені або власні кошти населення.

На фоні низької платоспроможності населення України (країна займає передостаннє місце в Європі за рівнем заробітної плати) проблема доступності житла ускладнюється великими трансакційними витратами, корупцією та шахрайством у будівельній сфері, які призводять до додаткового зростання цін на житло на 40–50%, ошукування інвесторів.

Незадовільний стан вирішення житлової проблеми пов'язаний з тим, що діючий ринок житла на цей час доступний переважно для громадян із високим рівнем доходу, кредити банків внаслідок їх високої вартості є недоступними для більшості громадян, комерційні житлові кредити надаються громадянам переважно на придбання житла на вторинному ринку, що не сприяє збільшенню обсягів житлового будівництва та зниженню його вартості і не дозволяє задовольнити попит на житло, який постійно зростає.

Затверджені Кабінетом Міністрів України спеціальні програми, що реалізуються через різні механізми кредитування на пільгових умовах із залученням державних коштів, не охоплюють усіх категорій громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Цілком зрозуміло, що за таких умов держава має негайно здійснити низку заходів, направлених на поглиблення ринкових реформ.

На стадії опрацювання в уряді та Мінрегіонбуді розробляється ряд заходів щодо здешевлення житла, які зводяться до того, що вартість кредитів для людей має становити не більше 2–3%. Останнє має компенсувати банкам держава. Терміни таких кредитів будуть розраховані на 10–15 років. На законодавчому рівні прийнято два ключових закони для будівельної галузі – «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення відповідальності та вдосконалення державного регулювання у сфері містобудівної діяльності».

На рівні закону заборонено вимагати від замовника надання будь-яких послуг, у тому числі з будівництва об'єктів і передачі частини житла, крім пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту; дещо спрощені дозвільні процедури при будівництві та прийнятті в експлуатацію об'єктів містобудування; підвищено поріг державних закупівель у будівництві, при яких застосовуються тендерні процедури (для товарів і послуг – до 300 тис. грн., а для робіт – до 1 млн. грн.); введено касовий метод оподаткування ПДВ операцій з виконання підрядних будівельних робіт.

Мінрегіонбуд виходячи з можливостей бюджету вважає що насамперед необхідно розвивати програми, спрямовані на створення умов для самостійного будівництва і придбання житла громадянами.

Мета статті. Оцінка впливу саморегулюючих організацій (СРО) на зменшення трансакційних витрат в будівництві та сприяння доступності житла.

Виклад основного матеріалу. У 2011 році ХК «Київ-міськбуд» передала інвесторам «Еліта-Центру» 133 квартири, в 2012 році мала намір передати ще 150 квартир. Прогнозується завершення забезпечення житлом інвесторів, що постраждали від афери «Еліта-Центру», в 2014–2015 роках. У результаті афери, виявленої в 2006 році, постраждали 1693 інвестора будівництва житла. Постраждали зможуть отримати не всі кошти, які були ними втрачені в результаті злочинних дій компанії, – тільки 90 з 383 млн. грн.

У сусідній РФ ошуканих забудовників налічується 124 тис. сімей. Новообраний президент РФ заявив, що в 2012 році всі ошукані громадяни отримають житло. В Україні вирішення проблеми з ошуканими громадянами розтягується на декілька років.

Світовий досвід свідчить, що коли існуючі державні інституції і механізми неспроможні забезпечити належний контроль за певною сферою економічної діяльності і якщо державний контроль та управління являється неефективним, його має замінити та доповнити контроль самих учасників ринку шляхом створення саморегулюючих організацій.

Поставлені керівництвом держави завдання щодо збільшення введення в експлуатацію житлових будинків в рамках реалізації багатьох державних програм передбачають кардинальне підвищення ефективності будівельної діяльності, формування оптимальних механізмів регулювання та контролю у даній сфері, нового рівня взаємодії держави та будівельного бізнесу.

Крім того, на сучасному етапі багато будівельних компаній готові взяти участь у регулюванні як власних технологічних процесів (у формі розробки і впровадження технічних регламентів, національних і спеціальних стандартів), так і діяльності на ринку будівельних робіт і послуг. У цьому випадку передбачувана участь може бути у формі розробки єдиних правил оперування на ринку і створення механізмів додаткової відповідальності, що гарантують виконання зобов'язань перед споживачами послуг (рис. 1).

Механізми саморегулювання вводяться паралельно з діючими механізмами державного регулювання. При цьому у держави залишається можливість підстрахувати галузь на перехідному етапі становлення саморегулювання від можливих «помилкозростання» [2].

Інститут саморегулювання давно й успішно працює за кордоном. Вперше терміни, подібні термінам «саморегулювання» і «саморегульована організація (СРО)», з'явилися в США і Великобританії, де зазначені організації виникли на початку XX століття на ринку цінних паперів. Їх поява мала місце внаслідок еволюційного, природного процесу розвитку ринкових інститутів в економіці, необхідності впорядкування та регламентації взаємин бізнесу і держави.

Поступово назріла необхідність для об'єднання суб'єктів підприємницької і професійної діяльності в організації з метою вироблення єдиних правил і стандартів, представлення та захисту інтересів членів саморегулювальної організації перед державою. Таким чином, поява саморегулювання переважно була ініціативою професійних об'єднань і диктувалася необхідністю альтернативи державному регулюванню.

Суть саморегулювання: СРО сама декларує перед державою і споживачами право своїх членів на виробництво продукції або надання послуг певного виду, гарантуючи при цьому безпеку і певний споживчий рівень якості цих товарів, робіт, послуг, а також офіційно доводить до максимального широкого кола інтересантів основні принципи та способи

Рисунок 1. Базові складові моделі саморегулювання

досягнення цих показників і забезпечення відповідальності (правової, економічної, моральної) СРО та її членів за порушення цих вимог і гарантії усунення таких порушень.

СРО на свій ризик допускає своїх членів до виробництва тих чи інших видів робіт, встановлює для них правила поведінки на ринку і всередині СРО, розробляє і затверджує для них норми і правила виконання робіт у формі стандартів СРО, жорстко «пов'язуючи» їх усіма видами відповідальності за результати підприємницької діяльності (навчання, виховання, заохочення та відшкодування) [3].

Саморегулювання є однією з форм, яка законодавчо прийнята на сучасному етапі економічного розвитку Росії. При цьому самі суб'єкти підприємницької діяльності (учасники ринку) для залучення в процес державного регулювання економікою повинні об'єднуватися в так звані саморегульовані організації (СРО) за галузевою або професійною ознакою (схожість виробленої продукції, виконуваних робіт або послуг, що надаються). Згідно з Федеральним законом від 02.07.2008 № 148-ФЗ СРО – некомерційна організація, що створюється, як правило, у формі некомерційного партнерства.

Виходячи з досвіду зарубіжних країн можна стверджувати, що найбільш висока результативність притаманна системі обмежень, встановленої безпосередньо самими учасниками ринку. Компанії, що відносяться до однієї галузі, мають мати повне розуміння того, за якими критеріями слід оцінювати діяльність організацій, які вимоги з безпеки слід встановити по відношенню до продукції з метою обмеження допуску на ринок несумлінних компаній. Крім того, перевагою такого підходу до регулювання є можливість швидкого усунення тих обмежень, застосування яких уповільнює загальний розвиток технологій в галузі.

Економічним процесам, які відбуваються в Україні, внаслідок недосконалості ринкових механізмів та недостатнього якісного державного регулювання характерна складність ведення бізнесу (рис. 2).

Складність ведення бізнесу пов'язана зі значною тінізацією економіки, значним податковим тиском й недостатністю встановлення і забезпечення прав власності та досить високий рівень трансакційних витрат [4]. Особливо проблемними питаннями стали дозвільні процедури, ліцензування, відвід земельних ділянок, прийом об'єкта в експлуатацію та різноманітні узгодження протягом всього інвестиційного процесу будівництва об'єкта.

В умовах, які склалися при вирішенні поліпшення житлових умов громадян, мають бути посилені існуючі механізми державної підтримки окремих категорій громадян на будівництво (придбання) житла та подальший розвиток механізмів фінансування будівництва житла, зокрема запровадження системи залучення не бюджетних коштів, передовсім заощаджень населення шляхом використання кредитних інструментів, притаманних інфраструктурі ринкової економіки. Зважаючи на кризовий стан будівельної галузі через загострення фінансової кризи, нагальною є проблема гарантування майнових прав інвесторів з метою запобігання масштабних шахрайств [5].

Проведення єдиної технічної політики при одночасному розширенні прав і самостійності самих виробників та участі їх у створенні і розвитку нормативно-технічної бази, встановлення конкретного мінімального набору вимог до СРО певного виду діяльності – складу і кількості членів, правил поведінки саморегульованої організації на ринку, форм і розмірів усіх видів її відповідальності перед споживачами послуг її членів і т.д., реєстрації цих СРО, ведення їхнього єдиного реєстру та

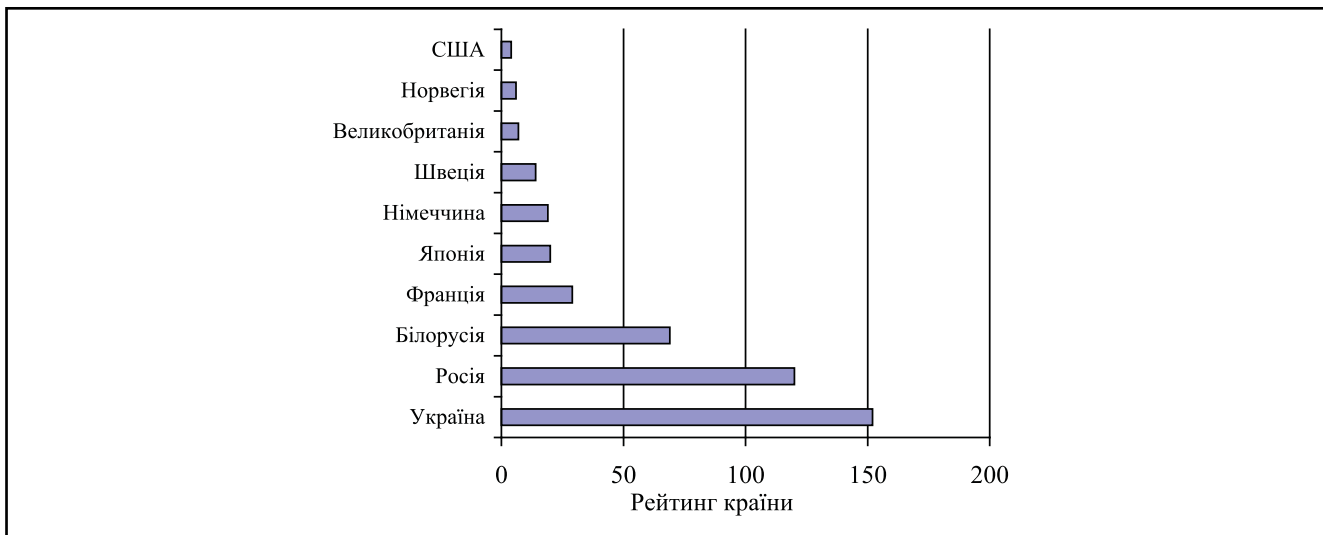

Рисунок 2. Місце України у рейтингу Світового банку за показником «Ведення бізнесу 2012»

здійснення контролю за їхньою діяльністю – ключові завдання, від якості вирішення яких залежить ефективність регулювання будівництва та рівень трансакційних витрат у галузі.

На сьогодні немає єдиного чіткого категоріального поняття трансакційних витрат, але існують підходи, за якими певні витрати відносять на рахунок трансакційних. Перш за все це – витрати на переговори, моніторинг і виконання угод, які дозволяють сторонам дійти згоди, плата за послуги посередників, витрати пошуку та збору інформації; витрати на обслуговування механізму сплати податків тощо.

З метою забезпечення правопорядку в господарських відносинах і захисту законних прав та інтересів споживачів будівельної продукції передбачений принцип, згідно з яким у господарському договорі неприпустимі застереження щодо виключення або обмеження відповідальності виробника (продавця) продукції. Якби цей принцип передбачав невідворотність відповідальності за скоєне правопорушення. Розуміння господарсько-правової відповідальності закріплене в чинному законодавстві, зокрема у ст. 216 Господарського кодексу України. Згідно з цією статтею відповідальність за правопорушення, здійснене у сфері господарювання, полягає в застосуванні до правопорушників – учасників господарської діяльності – правового впливу (санкцій) на підставах і в порядку, передбачених Господарським кодексом України й іншими законодавчими актами чи договором.

Отже, відповідальність застосовується у формі певної системи господарських санкцій, передбачених господарським законодавством, укладеними договорами і локальними актами нормативного характеру суб'єктів господарювання за протиправні дії чи бездіяльність учасників господарських відносин. [6] Проте, як свідчить практика, приватному інвесторові практично неможливо отримати компенсацію за не своєчасно збудоване або і не збудоване житло, або навіть повернути свої кошти.

На думку [7], в будівельному комплексі об'єктивно виділяють чотири основні групи трансакційних витрат – дослід-

ження, контрактинг, забезпечення технологічних процесів, захист прав власності. Даний підхід обґрунтований на методологічному рівні сучасних уявлень інституціональної економіки і відображає структуру трансакційних витрат в інвестиційно-будівельній діяльності.

Питання зниження трансакційних витрат в інституціональних ринкових системах носить методологічний характер і є предметом дослідження в сучасній економічній теорії. Будівельна сфера має свою виражену специфіку структури трансакційних витрат і, відповідно, власні підходи до їх оптимізації.

Після розпаду СРСР і перших кроків до ринкової економіки стало очевидно, що необхідно, з одного боку, дати можливість функціонувати будівельній бізнес-спільноті, з іншого – контролювати її діяльність. Введення державного ліцензування будівельної діяльності мало за мету захист прав та інтересів споживачів будівельної продукції. В зв'язку з бурхливим розвитком будівельної галузі, появою величезного числа приватних підприємств і збільшенням обсягів будівництва стали очевидні недоліки системи ліцензування в будівництві, і найбільш істотним фактором став надзвичайно низький рівень розвитку механізмів суспільної відповідальності учасників будівництва.

На практиці механізм ліцензування не захищає кінцевого споживача від несумлінного виконання учасником будівництва своїх зобов'язань. Ліцензія просто продається, адже замість більше 400 трестів державні органи ліцензування неспроможні проконтролювати діяльність 42 тис. будівельних підприємств.

Слід зазначити, що заміна інституту ліцензування будівельної діяльності механізмом саморегулювання на даному етапі для всіх учасників ринку створює певний обсяг додаткових труднощів і обтяжень, що стане особливо відчутно в умовах розвитку кризи світової фінансово-економічної системи. І часто в цих умовах у підприємців просто не буде вистачати сил, часу, матеріальних ресурсів та правової підготовки для успішного вирішення цих проблем. Особливо це стосується малих

Види та структура трансакційних витрат

Вид трансакційних витрат	Структура виду трансакційних витрат
Витрати, пов'язані з реалізацією трансакцій	Витрати на утримання служби маркетингу
	Витрати на придбання інформаційного забезпечення
	Витрати на дослідження ринку і рекламу
	Витрати на підготовку укладання і реалізацію контрактів
	Витрати на забезпечення якості продукції
	Витрати з обслуговування дебіторської заборгованості
	Витрати на дослідження і розробки
	Втрати
Втрати, що пов'язані з функціонуванням державних та громадських інститутів та інституцій	Витрати на реєстрацію юридичної особи
	Витрати на утримання юридичною служби
	Витрати на захист майнових прав
	Витрати із здійснення в легальній економіці
	Витрати на оплату послуг спеціалізованих установ
	Витрати з відходу в нелегальну економіку
	Витрати на участь в заходах
	Витрати на утримання вищих установ і політичних партій
	Витрати на підвищення ділової репутації

будівельних фірм, які не завжди спроможні внести кошти (вступний, членський внесок та в компенсаційний фонд).

Щодо віднесення податків до трансакційних витрат – це є дискусійним. Деякі вчені відносять податки до непродуктивних трансакційних витрат, оскільки для підприємств вони є обтяжливою статтею необхідних витрат, проте несправедливих з точки зору найважливішої мети господарювання – отримання прибутку. Існує інша думка щодо віднесення податків до трансакційних витрат – до них відносяться не самі податки, а витрати на обслуговування системи та механізмів нарахування податків, їх сплати, контролю тощо. Це витрати на утримання бухгалтерських, фінансових, економічних та інших служб (підрозділів) підприємств, витрати часу на заповнення декларацій, судові витрати тощо [8].

На нашу думку, до трансакційних витрат відносяться як власне податки, так і витрати, пов'язані з їх нарахуванням, сплатою, судові витрати у справах оподаткування тощо. Суми податків та платежів, що сплачуються до бюджету, повністю відображаються в бухгалтерському обліку. Тому їхній розмір як складова трансакційних витрат може бути точно визначений, чого не можна сказати про інші витрати, пов'язані з обслуговуванням системи нарахування, сплати, контролю податків.

Для економічних процесів, що відбуваються в Україні, внаслідок недосконалості ринкових механізмів та недостатньо якісного державного регулювання характерний досить високий рівень трансакційних витрат. Їм властива специфічна природа, пов'язана зі значною тінізацією економіки, значним податковим тиском й недостатністю встановлення й забезпечення прав власності [9].

Оскільки ефективність виробничо-господарської діяльності залежить від багатьох чинників – як внутрішніх, так і зовнішніх (щодо суб'єкта ринку), – наступним завданням є вдосконалення інституціонального (зовнішнього) середовища суб'єкта ринку та, відповідно, зовнішніх чинників формування трансакційних витрат [10].

Висновки

Будівельна галузь є своєрідним індикатором економічної стабільності й ефективності розвитку економіки держави. Разом із тим будівництво житла є ризиковим видом господарювання з огляду на негативні наслідки, що можуть настати у випадку недотримання встановлених державою й апробованих будівельною практикою норм та стандартів, а тому потребує регулювання з боку держави. Виходячи з того що розвиток багатокладної економіки України з орієнтацією на послідовну інтеграцію до світового ринку неможливий без перетворення будівництва на інвестиційно привабливу та інноваційно придатну галузь, питання формування сучасних і системних механізмів державного регулювання сфери будівництва належить до загальнодержавних пріоритетів.

Позитивні сторони, як і негативні наслідки заходів регулювання будівельної діяльності варто шукати в таких інституціональних чинниках, як наявність адміністративних бар'єрів та ефективність нормативно-правового забезпечення. Будівництво нині потерпає від недосконалих й неефективних законів, які, з одного боку, придушують інвестиційну активність підприємств через відсутність державної підтримки та значну зарегульованість галузі, а з іншого – часто мають лише декларативний характер і не виконуються через відсутність відповідного інституціонального середовища та недостатність фінансування.

Щодо питання зниження рівня трансакційних витрат, то воно може бути певною мірою вирішено саме за рахунок наявності повноцінного і дієвого інституціонального забезпечення в галузі будівництва. Причому усвідомлення необхідності ведення прозорої, чесної і легітимної діяльності має бути не поодиноким ініціативним підприємством, а стратегічним завданням держави в особі представників її регулюючих органів задля реалізації максимально ефективної співпраці між владою та суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел

1. Итоги строительства жилья за 2011 год. [Электрон. ресурс]. Режим доступа: www.ibuild.org.ua/analyticts

2. Сердюк Т.В. Вдосконалення управління будівництвом через організацію саморегулювання / Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: Збірник наукових праць. – Вип. 23. – К.: КНУБА, 2010. – С. 133–143.

3. Сердюк Т.В. Перспективи впровадження саморегулювання в будівництві / Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць НДЕІ. Вип. 2 (117) / Наук. ред. І.Г. Манцуров. – К., 2011. – С. 149–155.

4. Милошук В.І. Проблеми визначення трансакційних витрат. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>

5. Момот Т.В. Будівництво в Україні: динаміка розвитку та механізми фінансування / Матер. міжн. наук. прак. конф. Стратегічні напрямки підвищення економічної ефективності реалізації інвестиційних будівельних проєктів в умовах трансформації еко-

номії України до ринкових відносин. – Харків: ХНАМГ, 2008. – С. 6–8.

6. Правове регулювання господарсько-фінансової діяльності підприємства: монографія / В.І. Торкатюк, Г.В. Стадник, А.Л. Шутенко та ін.; За заг. ред. В.І. Торкатюка; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 346 с.

7. Асаул А. Н. Снижение трансакционных затрат в строительстве за счет оптимизации информационного пространства. – СПб: АНО ИПЭВ, 2008. – 300 с.

8. Булеев И.П. Управление трансакционными издержками в переходной экономике. НАН Украины. Ин-т экон. пром-сти. – Донецк, 2002. – 154 с.

9. Милошук В.І. Проблеми визначення трансакційних витрат. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc>

10. Ткач А.А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – С. 63.

*В.В. ЧОРНИЙ,
к.е.н., проректор з науково-виробничих питань та перспектив розвитку,
Державний економіко-технологічний університет транспорту*

Стратегічні цінності національних залізниць у системі підвищення конкурентоспроможності

У статті розглядаються потреби вантажовласників на сучасному етапі економічного розвитку. Виявлені стратегічні цінності залізниць у системі підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку вантажних перевезень.

Ключові слова: конкурентна перевага, конкурентоспроможність, цінність, вантажні перевезення, залізниця.

В статье рассматриваются потребности грузовладельцев на современном этапе экономического развития. Выявлены стратегические ценности железных дорог в системе повышения их конкурентоспособности на рынке грузовых перевозок.

Ключевые слова: конкурентное преимущество, конкурентоспособность, ценность, грузовые перевозки, железная дорога.

In the article the necessities of owners of goods are examined on the modern stage of economic development. The strategic values of railways are educed in the system of increase of their competitiveness at the market of freight transportations.

Keywords: competitive edge, competitiveness, value, freight transportations, railway.

Постановка проблеми. В системі підвищення конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта на відповідному

ринку, у тому числі залізниць на ринку вантажних перевезень, великого значення набувають конкурентні переваги (концентрований прояв переваги над конкурентами в економічній, техніко-технологічній, організаційній сферах, яка приводить до кількісно-якісного покращення кінцевих результатів діяльності). Суб'єкти господарювання, що вступають у конкурентну боротьбу, змушені формувати конкурентні переваги з метою забезпечення власної конкурентостійкості на відповідному ринку. Джерелом формування або отримання конкурентної переваги виступає цінність, під якою розуміють важливість, значущість чого-небудь для суб'єкта господарювання [1]. Відомий російський дослідник у галузі конкурентоспроможності Р.А. Фатхутдінов вважає, що цінність – це щось особливе, чим система володіє (містить у собі), прагне зберегти або мати в майбутньому [2, с. 26]. Саме тому цінності перетворюються на конкурентні переваги, а конкурентні переваги в остаточному підсумку втілюються в продукцію (товари, послуги), яку суб'єкт господарювання пропонує на ринку. Це обумовлює актуальність та необхідність формування стратегічних цінностей залізниць України в системі підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку вантажних перевезень.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Базові теоретико-методологічні положення щодо формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання в ринковому се-